

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal
Ondernemen en Innovatie**
Directie Ondernemen

Bezuidenhoutseweg 20
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
T 070 379 8911 (algemeen)
www.ez.nl

Behandeld door
dhr. drs. M.J.M. Goos
T 070 379 6226
F 070 379 7318
m.j.m.goos@minez.nl

Datum 21 december 2009

Ons kenmerk
OI/O / 9228901

Betreft Nieuwe fabriek van Stork Fokker Aerospace Group

Hierbij zend ik u, mede namens de staatssecretaris van Defensie, de antwoorden op de vragen van 7 december jl. van de leden Smeets en Eijsink (beiden PvdA) met het kenmerk 2009Z23656, en op de vragen van 8 december jl. van het lid van Velzen (SP) met het kenmerk 2009Z23825, over de nieuwe fabriek van Stork Fokker Aerospace Group.

2009Z23656

1

Bent u bekend met het artikel "Gemeenten kunnen 'bieden' op JSF-fabriek"?

Antwoord

Ja.

2

Is het onderdeel 'subsidies', waarin gevraagd wordt additionele subsidiemogelijkheden vanuit de gemeente aan te geven, gangbaar in een bidbookprocedure?

Antwoord

De bidbookprocedure van Stork Fokker is niet ongebruikelijk voor een groot bedrijf dat een locatie zoekt in Nederland. Alle mogelijke aspecten samenhangend met een dergelijke bedrijfsvestiging, waaronder subsidies, spelen daarbij een rol.

3

Zo ja, in welke aanbestedingsprocedures is dat aan de orde geweest en wat zijn de ervaringen daarmee?

Antwoord

Elk internationaal bedrijf dat een locatie zoekt in bijvoorbeeld Europa, hanteert een vergelijkbare procedure. Ook bij omvangrijke investeringen (zowel voor wat betreft investeringsvolume als de aard van de bedrijfsactiviteiten) van nationale concerns worden vaak vergelijkingen gemaakt tussen Nederland en internationale vestigingsplaatsen.

4

Deelt u de mening dat het niet aanvaardbaar is dat het onderdeel 'subsidies' zwaarder meeweegt dan sommige andere onderdelen in de eindscore van het bidboek?

Antwoord

Het onderdeel "subsidies" is één van de negen aandachtsgebieden waarop Stork Fokker de uitgebrachte bidbooks beoordeelt. Elk onderdeel krijgt een ongeveer gelijkwaardige weging.

5

Is er sprake van overheidssubsidies bij deze aanbestedingsprocedure?

Antwoord

Er is geen sprake van specifieke overheidssubsidie voor de bidboekprocedure. Verschillende overheidsregelingen, zoals de WBSO of het Strategisch Research Programma, zijn gericht op de bevordering van innovatie waaronder innovatie in de vliegtuigindustrie. Stork Fokker kan daar gebruik van maken.

6

Zo ja, hoe verhoudt zich dat tot het verlenen van steun aan bedrijven buiten de zogenoemde 'steunkaart'?

7

Welke mogelijkheden kent de BSRI-regeling (Besluit subsidies regionale investeringsprojecten) voor de vestiging van een nieuwe fabriek van Stork Fokker?

Antwoord 6 en 7

Het Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (BSRI) is alleen van toepassing voor die gebieden die voorkomen op de steunkaart. Globaal zijn dat Noord-Nederland en Zuid-Limburg. Van de vier gemeenten die betrokken zijn bij de bidboekprocedure van Stork, maakt alleen Hoogeveen deel uit van de steunkaart. De BSRI is toepasbaar voor drie typen van projecten: voor een nieuwvestiging, een strategische uitbreiding of een fundamentele wijziging. Geen van deze typen lijkt aan de orde te zijn. De BSRI-regeling biedt daarmee waarschijnlijk geen mogelijkheden.

8

Is het waar dat het bidboek de regionale economische belangen van vestiging van een fabriek niet meeweegt?

Antwoord

Stork Fokker wenst een partnerschap met de regio op te bouwen voor de lange termijn. Stork Fokker verwacht een impuls te geven aan de regio, door zowel directe als indirecte werkgelegenheid te genereren. Ook verwacht het bedrijf de regionale innovatie te stimuleren. Hiermee worden de regionale economische belangen wel degelijk meegewogen. Omgekeerd verwacht Stork Fokker een goede

werkrelatie met de regionale overheid, gericht op het creëren van de beste voorwaarden voor ondernemerschap.

9

Welke garantie heeft de 'uitverkoren' gemeente dat de fabriek er daadwerkelijk komt, oftewel in hoeverre zijn de investeringen in het aanbestedingstraject geen weggegooid geld?

Antwoord

Er bestaat op dit moment geen garantie dat de fabriek er daadwerkelijk komt. Stork Fokker heeft de bidbookprocedure opgestart om binnen afzienbare tijd te kunnen voldoen aan haar contractuele verplichtingen jegens haar opdrachtgevers in het JSF-project. Volgens de planning van Stork Fokker zullen productiehoeveelheden vanaf 2010 dermate snel oplopen dat daarvoor een speciale productieomgeving moet worden ingericht.

10

Is het u bekend of naast de gemeenten ook provincies zijn benaderd?

Antwoord

Stork Fokker heeft zelf alleen de vier gemeenten Hoogeveen, Papendrecht, Almere en Tilburg/Gilze Rijen benaderd. Het staat de gemeentebesturen vrij om andere partijen te betrekken bij deze procedure. Het is mij van alle vier gemeenten bekend dat zij de provincies hebben benaderd.

11

Op welke wijze bent u betrokken bij deze aanbestedingsprocedure, in het licht van de crisis én gezien het feit dat regionale overheden met elkaar moeten gaan concurreren om een fabriek die defensiematerieel gaat produceren waar mogelijk gemeenschapsgeld mee is gemoeid?

Antwoord

Ik ben niet betrokken bij deze procedure.

12

Hoe beoordeelt u deze wijze van aanbesteden in zijn totaliteit?

Antwoord

De gevolgde procedure is gebruikelijk voor dergelijke belangrijke investeringsprojecten en is in het verleden ook meerdere malen door andere bedrijven gevolgd. Ik acht het van belang dat Stork Fokker een zorgvuldige afweging maakt voor het een nieuwe fabriek vestigt.

2009Z23825

1

Is het u bekend dat de Stork Fokker Aerospace Group gemeenten tegen elkaar op laat bieden om werkgelegenheid in het kader van de Joint Strike Fighter (JSF) binnen te halen? Gelden hier aanbestedingsprocedures en zo ja, welke?

Antwoord

Ja, dat is mij bekend. Er gelden hier geen aanbestedingsprocedures. De bidbookprocedure is door Stork Fokker ontworpen en bekendgesteld aan haar potentiële contractpartners, de 4 gemeenten.

2

Is het waar dat er in deze zogenaamde bidbookprocedure aan gemeenten wordt gevraagd het binnenhalen van deze werkgelegenheid te subsidiëren en aan te geven hoe hoog de bijdrage van de gemeentekas zou zijn mocht de keuze op betreffende gemeente vallen? Wat is uw oordeel hierover?

Antwoord

Ik begrijp uit de mij aangeleverde informatie dat aan gemeentebesturen gevraagd wordt welke maatregelen zij bereid zijn te nemen voor dit investeringsproject. Ik kan billijken dat een gemeentebestuur het aangaan van een langdurige relatie met Stork Fokker belangrijk vindt in het kader van werkgelegenheid.

3

Uit welke 'potjes' halen gemeenten geld om deze werkgelegenheid aan te trekken? Om welke bedragen gaat het? Gaat het hier ook om geld uit nationale budgetten? Zo ja, welke en hoeveel geld?

Antwoord

De financiële middelen die gemeenten hebben om deze werkgelegenheid aan te trekken zijn mij onbekend. Nationaal zijn er naast de reguliere regelingen geen gelden beschikbaar.

4

Vindt u het wenselijk dat gemeenten investeren in werkgelegenheid die verbonden is aan de bouw van de JSF, terwijl er nog geen politiek besluit is genomen om de Nederlandse F-16's te vervangen door de JSF? Deelt u de mening dat gemeenten hierdoor een financieel risico nemen gezien er altijd gedreigd is dat er minder orders naar Nederland komen indien niet besloten wordt de JSF aan te schaffen?

6

Deelt u de mening dat, nu van de meer dan 800 miljoen euro die geïnvesteerd is in de industrie om mee te kunnen doen aan de ontwikkeling van de JSF er een bedrag van 157 miljoen euro minder terug vloeit in de staatskas, het tijd is om pas op de plaats te maken als het gaat om verdere investeringen van belastinggeld in de ontwikkeling van de JSF? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4 en 6

Voor de luchtvaartindustrie geldt dat, wil zij kans maken op productieorders voor de JSF, zij over voldoende productiecapaciteit moeten beschikken. De luchtvaartindustrie heeft aangegeven forse investeringen te moeten doen om aan die vraag naar productiecapaciteit te voldoen. Het is aan de bedrijven zelf om te bepalen op welk moment die investeringen een aanvang moeten nemen. Voor een regio is een dergelijke bedrijfsinvestering zeer aantrekkelijk. Het heeft een fors werkgelegenheidseffect en stimuleert bovendien de regionale innovatie. Een eventuele ondersteuning van de regionale overheid is pas actueel zodra de definitieve investeringsbeslissing is genomen.

5

Deelt u de mening dat het onwenselijk is dat lagere overheden belang hebben bij de keuze voor de JSF, omdat dit een extra druk geeft voor één specifieke keuze voor de vervanging van de F-16? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De keuze voor de vervanger van de F-16 berust in het kader van het Defensie Materieel Proces (DMP) hoofdzakelijk op de aspecten product (de militair-operationele eisen), geld (de levensduurkosten van de toestellen) en tijd (zijn de toestellen tijdig beschikbaar als vervanger voor de F-16). Eventuele belangen van lagere overheden spelen hierbij geen rol. Op 18 december 2008 is de Kamer geïnformeerd over de resultaten van de actualisering van de kandidatenvergelijking voor het project Vervanging F-16 (Kamerstuk 26 488 nr. 131). Het definitieve besluit over de vervanger van de F-16 zal in 2012 worden genomen, zoals op 23 april jl. is besloten met de motie-Hamer (kamerstuk 26 488 nr. 178).

7

Is het waar dat de fabrieken voor 40 jaar aan werk opleveren? Is dit nieuwe werkgelegenheid of levert het concurrentie op met reeds bestaande banen waardoor enkel sprake is van verschuiving van werk? Is over de periode van 40 jaar een zelfde hoeveelheid aan werkgelegenheid te garanderen of enkel tijdens de piekfase van de bouw van de JSF? Wat gebeurt er na 40 jaar met de werkgelegenheid van deze fabrieken?

Antwoord

Het JSF programma loopt naar verwachting nog ruim 40 jaar. Nadat de productie is afgerond, zal er nog volop werkgelegenheid uit instandhouding voortvloeien. In opdracht van het ministerie van Economische Zaken heeft PriceWaterhouseCoopers (PwC) in 2008 de werkgelegenheidseffecten van het JSF-programma becijferd op 49 000 arbeidsjaren over een periode van circa 50 jaar (Kamerstuk 26488 nr. 98). In een contra expertise wijst het CPB op mogelijke verdringingseffecten (Kamerstuk 26488 nr. 163). De werkgelegenheid gerelateerd aan het JSF-programma kan echter verschillen van werkgelegenheid die het mogelijk verdringt in termen van kwaliteit, heterogeniteit en toegevoegde waarde van de door bedrijven gecreëerde werkgelegenheid. Een hoogwaardiger type

werkgelegenheid, meer specifiek en innovatief, kan het gevolg zijn. Het NIVR concludeert dat de toegevoegde waarde per arbeidsplaats van het bij het JSF-programma betrokken bedrijfsleven in Nederland ongeveer 20% hoger ligt dan het gemiddelde van de industrie (Tweede Kamer 2006–2007, 26 488 nr. 45). Daarmee leidt verdringing van werkgelegenheid per saldo tot welvaartswinst. Garanties kunnen echter nooit worden gegeven.

8

Is de Nederlandse staat op enige wijze betrokken bij de locatietoekenning en bouw van de fabriek voor Stork Fokker Aerospace Group?

Antwoord

Nee. De Staat is niet betrokken bij deze procedure.

(w.g.) Maria J.A. van der Hoeven
Minister van Economische Zaken